

**Μηνιαίο Δελτίο Προσκήσεων, 14
Αύγουστος 2023**

Αρχείο της Ελληνικής Κοινότητας Λειψίας (1759-1942)

«Τρίτη ημέρα της εβδομάδος εις τας 2: μετά γεύμα εμβήκαν εις Λείψιαν με ορμήν από όλα τα μέρη Ρώσσοι, Αουστριακοί, Πράυζοι και Σφέτζοι. Μετ' ολίγον εμβήκαν και οι Βασιλείς. Την άλλην ημέραν το πρωί έστειλεν ο Αλέξανδρος τον αδιουτάντον του, και μοι είπε να πηγαίνω εις τον Βασιλέα. Επήγα εκεί, και ευγήκεν ο μηνύστωρ του γραφ Τολστώι και είπεν ότι ο Βασιλεύς θέλει έλθη εις την εκκλησίαν) και να τον προσμένω. Λοιπόν εις τας 10: ώρας και ½ ήλθεν ο Αυτοκράτορ εις την εκκλησίαν) με τους μαρσιαλέους του, φήρστιδες και γενεραλέους, εγώ μεν με το μανδή και επανωκαλύμμαυχον και με τον σταυρόν εις τας χείρας, ο δε ρώσσοσ ιερεύς φορεμένος την ιερατικήν στολήν και με το θυμιατήριον τον επροσμέναμεν εις την έξω πόρταν της εκκλησί(ας), ελθών δέ, ησπάσθη τον σταυρόν, εφύλησε το χέρι μου και εγώ αυτόν εις το μάγουλον. Και ούτως εμβήκαμεν και άρχησεν ο ρώσσοσ ιερεύς την λειτουργίαν. Εις το τέλος της λειτουργίας μετά την οπισθάμβωνον ευχήν έκαμα εγώ μίαν δέησιν και ευχαριστίαν προς θεόν δια την νίκην, και έπειτα ευγήκα και τω επρόσφερα έν βιβλίον χρυσοδεμένον και χρυσοκεντημένον εις κατηφέν με μερικούς στίχους ελληνικούς και γερμανικούς και το εδέχθη, λέγωντας «αυτή είναι η χαρά μου, την οποίαν ρίπτω γονυκλινώς εις τους πόδας της Καισαρικής σου μεγαλειότητος».

Με αυτά τα λόγια περιγράφει «διά ενθύμησιν» την πιο φανταχτερή στιγμή της ιστορίας της ελληνορθόδοξης «καπέλλας» του Αγίου Γεωργίου της Λειψίας ο Σαλονικιός της εφημέριος αρχιμανδρίτης Καλλίνικος. Είναι η 8 «καθ' ημάς» ή η 20 του Οχτώβρη του 1813, η «μεγάλη στρατιά» του Ναπολέοντα έχει μόλις τραπήει σε φυγή μπροστά στον αντιγαλλικό συνασπισμό Ρώσων, Αουστριακών, Πρώσων και Σουηδών κατά την πολυθρύλητη «Μάχη των Εθνών», και ο μεγάλος θριαμβευτής τσάρος Αλέξανδρος έρχεται να γιορτάσει τα επινίκια στον ένα και μόνο Ορθόδοξο τόπο λατρείας της εμπορικής μητρόπολης της Σαξονίας, όπου έδρευε τότε η σπουδαιότερη και ιστορικήτερη μάλλον «γραικική» παροικία της κυρίως Γερμανίας. Η «πολλά σύντομη διήγησις» αυτών και άλλων γεγονότων έχει γραφτεί στο βαρύτιμο δερματόδετο κώδικα «Α» (1805-1873) του αρχείου της κοινότητας – οι πολυτελείς βιβλιοδεσίες όπως φαίνεται γοήτευαν τους Έλληνες πάροικους της κορυφαίας γερμανικής «βιβλιόπολης».

Τέσσερεις τέτοιοι κώδικες (που όμως περιέχουν και μπόλικά άγραφα φύλλα), με λιγοστά λυτά έγγραφα που βρέθηκαν μεταξύ των σελίδων τους, αποτελούν το μικρό αυτό αρχειακό θησαυρό, που δημοπρατήθηκε στις ΗΠΑ για λογαριασμό αγνώστων το Μάιο του 2012 και εξαγοράστηκε από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, για να παραδοθεί στο Τμήμα Χειρογράφων της ΕΒΕ τον Οκτώβριο του 2022. Περιέχουν επίσης αντίγραφα κοινοτικής αλληλογραφίας του 19^{ου} αι., πίνακες των συνδρομών που μάζευε η «καπέλλα» στα ετήσια πανηγύρια «Λαμπρής» και «Μιχαήλ», απογραφές υλικού, πρακτικά συνελεύσεων ως το 1885, και προπάντων το ληξιαρχικό αρχείο της κοινότητας από το 1800 ως το 1941 (βιβλία ή «δίπτυχα» των βαφτίσεων, γάμων και θανάτων, όπου εκτός από τη Λειψία καταγράφονται και συμβάντα στη Δρέσδη και πότε-πότε στο Βερολίνο, τη Φραγκφούρτη ή άλλα μέρη της Γερμανίας). Τα τελευταία κατάλοιπα του αρχείου συμπίπτουν σχεδόν με την καταστροφή της εκκλησίας και των γραφείων της παροικίας κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Το αρχείο της κοινότητας Λειψίας είναι το δεύτερο κοινοτικό αρχείο του παροικιακού ελληνισμού που ενσωματώνεται στο Τμήμα Χειρογράφων της ΕΒΕ. Προηγήθηκε πολύ παλιότερα (1906) η δωρεά του αρχείου της κοινότητας του Λιβόρνου, που καλύπτει σε μεγάλο ποσοστό την ίδια ιστορική περίοδο (<https://greekarchivesinventory.gak.gr/index.php/68gy-paty-hh7x>).

Μιχάλης Κοκολάκης
Ιστορικός